

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ОБОРОННІЙ СФЕРІ*

Олександр Зайківський,
*старший науковий співробітник
НДІ інтелектуальної власності НАПрН України*

Розглянуто норми законодавства України, що регулює діяльність, пов'язану з розробкою озброєння та військової техніки, а також здійсненням міжнародного військово-технічного співробітництва, щодо відповідальності, передбаченої за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері. Зазначено важливість удосконалення законодавства щодо врегулювання питань відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері та розроблені пропозиції щодо його вдосконалення.

Ключові слова: інтелектуальна власність, оборонна сфера, об'єкти права інтелектуальної власності, порушення прав інтелектуальної власності, озброєння та військова техніка, військово-технічне співробітництво

Оскільки використання ОПВ здійснюється переважно розробником ОПВ — виконавцем державного оборонного замовлення, який виступає роботодавцем для працівників — авторів ОПВ, то й найбільше порушень прав інтелектуальної власності здійснюється саме він. А підґрунтя для можливих порушень закладається ще в статутних документах розробника, зокрема відсутністю у колективному договорі, що укладаються в організаціях-виконавцях державного оборонного замовлення, поло-

жень щодо охорони прав інтелектуальної власності: що виключне майнове право на службовий ОПВ належить роботодавцю, а немайнові права належать авторам, яким виплачується авторська винагорода, розмір, строки та порядок виплати якої визначаються трудовим

Олександр Оністрат,
*старший науковий співробітник НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України,
кандидат технічних наук*

* Продовження. Початок у попередньому номері.

договором (контрактом) між автором і роботодавцем. Цей договір теж у більшості випадків не укладається або ж в ньому відсутні положення про розмір і порядок виплати авторської винагороди за службовий ОПІВ.

Невизначення в колективних і трудових договорах положень щодо дотримання прав інтелектуальної власності призводить до втрати авторами майнових, а подекуди й немайнових прав на службові ОПІВ, та неотримання винагороди за використання ОПІВ.

Проте в законодавстві України немає жодного слова про визначення в угодах (колективних договорах) положень щодо забезпечення охорони інтелектуальної власності та відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. Цим користуються роботодавці, використовуючи службові ОПІВ без виплати відповідної винагороди авторам. А якби відповідні норми були передбачені, то відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення [11] їх можна було б притягнути до адміністративного покарання у вигляді штрафу, а згідно з Кримінальним кодексом України [12] — навіть позбавити права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, або навіть позбавити волі на певний строк. Це дозволило б запобігти здійсненню значної частини зазначених правопорушень.

Оскільки трудові відносини регулюються Кодексом законів про працю України [13], а правовідносини щодо службових ОПІВ — Цивільним кодексом України [7] та спеціальними законами, то саме до них ми пропонуємо внести доповнення.

Зокрема п. 2 ст. 429 «Права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору» Цивільного кодексу України [7] доповнити абзацем такого змісту:

«Регулювання відносин щодо створення, використання службових об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди

авторам здійснюється відповідно до колективного договору, що укладається між працівниками і власником підприємства, установи, організації».

Після цього логічними будуть зміни до Кодексу законів про працю України [13].

Статтю 10 «Колективний договір» Кодексу пропонуємо викласти в такій редакції:

«Колективний договір укладається на основі чинного законодавства, прийнятих сторонами зобов'язань з метою регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин, у тому числі щодо створення, використання службових ОПІВ та виплати винагороди авторам, і узгодження інтересів працівників, власників та уповноважених ними органів».

А перелік взаємних зобов'язань сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, що визначений в ст. 13 «Зміст колективного договору» доповнити абзацем такого змісту:

«умов створення, використання службових ОПІВ та виплати винагороди авторам».

Основним документом, який регулює відносини працівника та роботодавця, є трудовий договір. Оскільки з військово-службовцями трудовий договір не укладається, а підписується контракт, то пропонуємо відредагувати відповідним чином ст. 21, яка визначає основний зміст трудового договору.

Зокрема, назву статті доповнити в дужках словом «контракт», а зміст статті — абзацем такого змісту:

«У трудовому договорі (контракті) визначаються умови та порядок створення, використання службових об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди авторам».

Пропонуємо також доповнити Кодекс положеннями про обов'язки та відповідальність роботодавця зокрема доповнити ст. 29–1 такого змісту:

«Стаття 29–1. Обов'язок власника чи уповноваженого ним органу щодо визначення умов і порядку створення, використання службових об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди авторам.

При укладенні колективного договору забезпечити визначення зобов'язань сторін щодо регулювання порядку створення, використання службових об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди авторам».

А перелік порушень, за які посадові особи несуть відповідальність, що визначений ст. 265 «Відповідальність за порушення законодавства про працю», доповнити таким положенням:

«недотримання вимоги щодо визначення у трудовому договорі умов та порядку створення, використання службових об'єктів права інтелектуальної власності та виплати винагороди авторам і/чи порушення цих вимог».

Доповнення необхідно внести також до профільних законів, які регулюють порядок створення та використання конкретних ОПІВ. Наприклад, це закони України «Про авторське право і суміжні права» [14] та «Про охорону прав на винаходи» [15].

Так, перелік порушень авторського права та суміжних прав, визначених ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [14], що дає підстави для захисту таких прав, доповнити абзацем такого змісту:

«и) недотримання вимоги щодо визначення у трудовому договорі умов і порядку створення, використання службових об'єктів авторського права та суміжних прав і виплати винагороди авторам й/або порушення цих вимог».

У законодавстві України значну увагу приділено охороні прав авторів ОПІВ. І це абсолютно правильно, адже саме вони своєю творчою працею створюють ОПІВ, які потім можуть використо-

вуватись неправомірно. Проте й автори можуть вчиняти порушення вимог законодавства. Особливо ці порушення чутливі у сфері розробки, оскільки можуть завдати шкоди національним інтересам України. А оскільки законодавством не визначено відповідальність не лише роботодавців, але й авторів службових ОПІВ за вчинення таких порушень, ми пропонуємо Закон України «Про охорону прав на винаходи» [15] доповнити статтею такого змісту:

«Стаття 34–1. Порушення при створенні та використанні службового винаходу (корисної моделі)

1. Порушення роботодавцем прав авторів, а саме:

- недотримання вимоги щодо визначення у трудовому договорі умов і порядку створення, використання службових винаходів та виплати винагороди авторам, та/або порушення цих вимог,
- зяттягування розгляду повідомлення автора про створення службового ОПІВ і прийняття щодо нього рішення;
- перевищення строку збереження службового винаходу (корисної моделі) як конфіденційної інформації в разі його невикористання понад чотири роки;
- не виплата винагороди авторам службових ОПІВ за їх використання
- вважається порушенням прав власника патенту, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України.

2. Порушення винахідником, а саме:

- неподання роботодавцю письмового повідомлення про створений ним службовий винахід (корисну модель);
- патентування винаходу (корисної моделі) в іноземних державах без попереднього

- подання заявки на винахід (корисну модель) до Установи;
- недотримання працівником вимог конфіденційності щодо інформації, що стосується суті розробленого рішення;
- відмова від укладення договору володільцем секретної інформації (винахідником) з державним органом (органами), якому (яким) державним експертом з питань таємниць надається право приймати рішення щодо суб'єктів, які мають доступ до цієї інформації та її матеріальних носіїв, щодо визначення порядку й умов охорони державної таємниці, зокрема режиму секретності під час користування і розпоряджання секретною інформацією та її матеріальними носіями, і згоди особи на реалізацію прав щодо інформації чи її матеріальних носіїв з обмежень, встановлених відповідно до цього Закону, взяття особою на себе зобов'язання щодо збереження державної таємниці й ознайомлення особи з мірою відповідальності за порушення законодавства про державну таємницю вважається порушенням прав роботодавця, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України».

А ще краще було би прийняти окремий закон про службові ОПІВ, яким врегулювати всі питання щодо створення та використання службових ОПІВ, і секретних також. Адже переважно ОПІВ, які створюються при розробці ОВТ, є не просто службовими, але ще й з різними грифами секретності. А порядок їх використання майже не врегульовано. Наприклад, відповідно до Закону України «Про державну таємницю» [16], якщо внаслідок обмеження прав на секретну інформацію заподіюється шкода особі, котрій

належать такі права, то необхідні відшкодувати втрати коштом держави. Проте жодним чином в законі не згадано про ОПІВ, а також не передбачена відповідальність за недотримання цієї вимоги. Тож пропонуємо аб. 2 ст. 6 Закону [16] після слів «на секретну інформацію» доповнити словами «у тому числі ОПІВ». А перелік порушень законодавства про державну таємницю, визначений ст. 39 цього ж Закону [16], доповнити пунктом такого змісту:

«недодержанні вимог законодавства щодо забезпечення відшкодування особі, якій належать права на секретну інформацію, у тому числі ОПІВ, заподіяної шкоди внаслідок обмеження прав на цю інформацію, та/або попереднього і повного відшкодування вартості цієї інформації особі, якій належали відповідні права, у разі її вилучення за рішенням суду».

Оскільки найбільш поширеним порушенням при використанні службових ОПІВ є не виплата винагороди за створення та використання службових ОПІВ, то пропонуємо передбачити вимогу виплати цієї винагороди в Кодексі про адміністративні правопорушення [11] (ст. 41 та 51–2) та Кримінальному кодексі України [12] (ст. 175).

Після створення зразка ОВТ починається його комерційне використання. Воно здійснюється не лише через постачання Збройним Силам України, іншим військовим формуванням та правоохоронним органам України, але може також постачатися на експорт. При використанні в Збройних Силах України проблеми щодо інтелектуальної власності в замовника можуть виникнути у випадку, коли всі права на ОПІВ залишаються у виконавця, який не дозволяє здійснювати поліпшення. Як вирішувати цю проблему, ми розглянули вище.

Додамо лише, що для захисту прав авторів на винагороду за використання їхніх ОПІВ пропонуємо доповнити ст. 176 та 177 Кримінального кодек-

су України [12], які визначають порушення прав інтелектуальної власності, положенням щодо визначення порушенням факт **невиплати винагороди авторам за їх використання**.

Далі розглядатимемо питання відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності при міжнародному військово-технічному співробітництві.

Сфера військово-технічного співробітництва регулюється законами України, а також указами Президента України та постановами Кабінету Міністрів України. Загалом у цій сфері діє понад 100 нормативно-правових актів. У цих документах виписано все, що стосується військово-технічного співробітництва, окрім того, який орган конкретно та яким чином здійснює забезпечення та контроль за охороною інтелектуальної власності.

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [17] визначає, що у сфері зовнішньоекономічної діяльності можуть застосовуватися майнова та кримінальна відповідальність.

Якщо порушення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності чи іноземними суб'єктами господарської діяльності цього або пов'язаних з ним законів України призвели до виникнення збитків, втрати вигоди та/чи моральної шкоди в інших таких суб'єктів або держави, суб'єкти, що порушили закон, несуть матеріальну відповідальність у повному обсязі [17].

Тож відповідальність передбачена, але за які саме порушення не визначено, нічого не сказано і про інтелектуальну власність.

Кодексом України про адміністративні правопорушення [11] та Законом України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [18] визначено перелік порушень законодавства в галузі державного експортного контролю, проте в цьому переліку не зазначені порушення щодо забезпечення охорони інтелек-

туальної власності при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Також чинним законодавством не визначена відповідальність за вчинення дій, що створюють передумови порушення прав інтелектуальної власності, а також за невжиття заходів щодо забезпечення охорони прав інтелектуальної власності та захисту інтересів (і майнових також) всіх суб'єктів (зокрема й держави) щодо використання ОПВ при здійсненні військово-технічного співробітництва.

Законодавством також не врегульовано питання щодо запобігання поданню заявок на винаходи в зарубіжні країни без попереднього подання заявок в Україні, що, зокрема, призводить до неконтрольованого витоку нових технологій та їх інтелектуальних складових за кордон. Кримінальним кодексом України [12] не визначено відповідальності за вчинення зазначених дій.

Ці порушення призводять до відсутності ефективного захисту не тільки прав авторів ОПВ, але й державних інтересів під час передання іноземним замовникам ОПВ, які містяться в товарах військового призначення, що пропонуються для експорту.

Запобігти цьому можливо лише чітким визначенням у законодавстві зобов'язань усіх суб'єктів щодо забезпечення охорони інтелектуальної власності на всіх етапах розробки ОВТ та здійснення військово-технічного співробітництва, а також розширенням переліку порушень і відповідальності за їх здійснення, особливо за вчинення дій, що створюють загрозу порушення прав інтелектуальної власності, а також за невжиття заходів щодо забезпечення охорони прав інтелектуальної власності.

Оскільки дотепер основним законодавчим актом, який регулює міжнародне військово-технічне співробітництво, є Закон України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання» [18], то насамперед до нього ми пропонуємо внести

деякі доповнення. Зокрема, до основних завдань експертизи в галузі державного експортного контролю (ст. 11) віднести також «виявлення об'єктів права інтелектуальної власності, які використовуються в товарах, що підлягають державному експортному контролю, з метою визначення можливості та порядку їх передавання».

Та найголовніше необхідно доповнити ст. 17 «Зовнішньоекономічні договори (контракти) про здійснення міжнародних передач товарів» абзацем такого змісту: **«Важливою умовою зовнішньоекономічних договорів (контрактів) є узгодження порядку охорони та використання об'єктів права інтелектуальної власності»**, а ст. 24 «Порушення вимог законодавства в галузі державного експортного контролю» положенням про те, що до порушень вимог законодавства в галузі державного експортного контролю належить також **«укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів) щодо міжнародного передавання будь-яких товарів без узгодження порядку охорони та використання об'єктів права інтелектуальної власності ОПВ»**.

Після цього логічним буде доповнити перелік порушень законодавства в галузі державного експортного контролю, визначений ст. 212-4 Кодексу про адміністративні правопорушення [11], таким видом порушення, як «4) укладання зовнішньоеконо-

мічних договорів (контрактів) щодо міжнародного передавання будь-яких товарів без узгодження порядку охорони та використання об'єктів права інтелектуальної власності».

Висновки

З вищевикладено можливо з впевненістю зазначити, що в Україні відсутній системний і комплексний підхід до розробки державної політики щодо інтелектуальної власності та створення системи охорони інтелектуальної власності всіх суб'єктів, зокрема й держави. А це своєю чергою, створює передумови до значної кількості порушень прав інтелектуальної власності, особливо в оборонній сфері, відповідальність за здійснення яких у багатьох випадках не врегульована чинним законодавством.

З метою забезпечення невідворотності покарання за порушення прав інтелектуальної власності, зокрема й за дії чи бездіяльність, які створюють передумови для порушення зазначених прав, наполегливо пропонуємо внести відповідні зміни та доповнення до законів і кодексів, а також прийняти закони про службові об'єкти права інтелектуальності, про розробки ОВТ, а також про міжнародне військово-технічне співробітництво, що своєю чергою тільки покращить законодавство України, як і зазначено в ст. 22 розділу 2 «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» Конституції України. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Конституція України.
URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-вр>.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень.
URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
3. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. *Можливі порушення прав інтелектуальної власності при розробленні озброєння та військової техніки // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 4. С. 38–48.*

4. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. *Порушення прав інтелектуальної власності при військово-технічному співробітництві // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2017. № 5. С. 32–43.*
  5. Зайківський О. Б., Оністрат О. А. *Відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності в оборонній сфері // Теорія і практика інтелектуальної власності. 2018. № 2. С. 5–16.*
  6. *Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 року № 922. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.*
  7. *Цивільний кодекс України: прийнятий 16.01.2003 року // Голос України. 2003. № 45. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1452597396210285>.*
  8. *Господарський кодекс України; прийнятий 16.01.2003 року // Голос України. 2003. № 49. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.*
  9. *Про державне оборонне замовлення: Закон України від 03.03.1999 року № 464. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/464-14>.*
  10. *Бутусов Ю. Заберите себе Оплот. URL: <https://frazza.ua/stenograms/261447-zaberite-sebe-oplot-on-ne-luchshe-t-64bv-tankist-s-pozuyvnut-ferrum-kritikuet-tankostroenie-ukrainu>.*
  11. *Кодекс України про адміністративні правопорушення прийнятий 07.12.1984 року URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/8074-10>.*
  12. *Кримінальний кодекс України, прийнятий 05.04.2001 року // Голос України. 2001. № 107. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1452597396210285>.*
  13. *Кодекс законів про працю України прийнятий 10.12.1971 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1452597396210285>.*
  14. *Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 року № 3792. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.*
  15. *Про охорону прав на винаходи і корисні моделі Закон України від 15.12.1993 року № 3687. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/3687-12>.*
  16. *Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 року № 3855. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-вр.*
  17. *Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 року № 959. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/959-12>.*
  18. *Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України від 20.02.2003 року № 549. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549-15>.*
-
1. *Konstytutsiia Ukrainy. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-вр>.*
  2. *Yedynyi derzhavnyi reiestr sudovykh rishen. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.*
  3. *Zaikivskiy O. B., Onistrat O. A. *Mozhlyvi porushennia prav intelektualnoi vlasnosti pry rozroblenni ozbroiennia ta viiskovoi tekhniki // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2017. № 4. S. 38–48.**
  4. *Zaikivskiy O. B., Onistrat O. A. *Porushennia prav intelektualnoi vlasnosti pry viskovo-tekhnichnomu spivrobitnytstvi // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2017. № 5. S. 32–43.**
  5. *Zaikivskiy O. B., Onistrat O. A. *Vidpovidalnist za porushennia prav intelektualnoi vlasnosti v oboronni sferi // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. 2018. № 2. S. 5–16.**
  6. *Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 roku № 922. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/922-19>.*
  7. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy, pryiniaty 16.01.2003 roku // Holos Ukrainy. 2003. № 45. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print1452597396210285>.*

8. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy, pryiniaty 16.01.2003 roku // Holos Ukrainy. 2003. № 49. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.*
9. *Pro derzhavne oboronne zamovlennia: Zakon Ukrainy vid 03.03.1999 roku № 464. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/464-14>.*
10. *Butusov Yu. Zaberite sebe Oplot. URL: <https://frazua.com/stenograms/261447-zaberite-sebe-oplot-on-ne-luchshe-t-64bv-tankist-s-pozyunym-ferrum-kritikuet-tankostroenie-ukrainy>.*
11. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia pryiniaty 07.12.1984 roku URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/8074-10>.*
12. *Kryminalnyi kodeks Ukrainy, pryiniaty 05.04.2001 roku // Holos Ukrainy. 2001. № 107. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1452597396210285>.*
13. *Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy pryiniaty 10.12.1971 r. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08/print1452597396210285>.*
14. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 roku № 3792. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.*
15. *Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli: Zakon Ukrainy vid 15.12.1993 roku № 3687. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/3687-12>.*
16. *Pro derzhavnu taiemnytsiu: Zakon Ukrainy vid 21.01.1994 roku № 3855. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855/94-ep.*
17. *Pro zovnishnoekonomichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 16.04.1991 roku. № 959. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/959-12>.*
18. *Pro derzhavnyi kontrol za mizhnarodnymy peredachamy tovariv viiskovoho pryznachennia ta podviinoho vykorystannia Zakon Ukrainy vid 20.02.2003 roku № 549. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/549-15>.*

Надійшла до редакції 19.09.2018 року

Зайковский А., Онистрат А. Усовершенствование государственной политики касательно ответственности за нарушения прав интеллектуальной собственности в оборонной сфере. Рассмотрены положения законодательства Украины, регулирующие деятельность по разработке вооружения и военной техники, а также осуществление международного военно-технического сотрудничества, относительно ответственности, предусмотренной за нарушения прав интеллектуальной собственности в оборонной сфере. Указано на важность усовершенствования законодательства касательно урегулирования вопросов ответственности за нарушения прав интеллектуальной собственности в оборонной сфере, а также разработаны предложения относительно его усовершенствования.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, оборонная сфера, объекты права интеллектуальной собственности, нарушения прав интеллектуальной собственности, вооружение и военная техника, военно-техническое сотрудничество

Zaykivskiy O., Onistrat O. State policy improvement towards responsibility for violation of intellectual property rights in the defense sphere. The legislation of Ukraine regulating activities related to the development of armaments and military equipment, as well as the implementation of international military-technical cooperation, concerning the responsibility provided for violation of intellectual property rights in the sphere of defense is considered. The importance of improving the legislation on the settlement of issues of responsibility for violations of intellectual property in the defense sector and the proposals for improving it are elaborated.

Ukraine as an independent state is undergoing a rather difficult stage of its formation, overcoming many problems on its way. However, in general, they are associated

with one problem — the lack of responsibility for their actions or inaction, the decisions taken or vice versa has not been taken, and at all levels — from a citizen to the president. This is what generates corruption and theft of the budget, even in the war, repairing roads in the rain or snow, and all our other disadvantages. Therefore, as long as we are not responsible for the violations committed, regardless of party affiliation or family and other ties, radical changes in the public life of our state will not occur. This also applies to violations of intellectual property rights.

During the years of independence, Ukraine has not really formed a state policy on intellectual property, nor has developed strategies for the development of this important segment of public life. At the beginning, we laid the foundation and built our own structure, and for more than 10 years we reformed what was not completed. There is no strategic vision of what we want to achieve, so all changes and reforms take place in a haphazard and chaotic way. And because of this, the number of violations only increases, so our state can never completely get rid of the stigma of one of the biggest violators of intellectual property rights.

The problem of responsibility for violating intellectual property rights is particularly important in the defense sector, although not everyone understands it. Indeed, when developing of armaments and military equipment and its subsequent using, especially when exported to other countries, significant financial losses for authors and producers, as well as image losses for the whole state are possible. And with the transition of our military-industrial complex from the repair and modernization of armaments and military equipment of Soviet standards, to the development of the latest models of own samples of armaments and military equipment or in cooperation with foreign partners, the issue of responsibility for the violation of intellectual property rights has become even more acute.

The current state of intellectual property protection in the defense sector indicates the need to improve the regulation of issues of the formation and implementation of state policy, the principles of state control in this area, as well as the powers and responsibilities of all actors involved in the defense sector.

The imperfection of the legal framework gives the legal possibility of unauthorized use of objects of intellectual property rights created during the execution of the state defense order, including (especially) the implementation of the military-technical cooperation. This is facilitated by the lack of responsibility for actions that create a threat of violation of intellectual property rights or contribute to the violation.

The great amount of all violations can be prevented by state contractors with proper work on a contractual basis in the event of a responsible attitude towards ensuring national interests and proper performance of their functions by public officials. At the moment, possible actions or inaction of state-owned customers that directly violate the norms of intellectual property rights, or indirectly, the commission of which seems to have no direct relation, but leads in the future to serious violations of intellectual property rights.

For solution of this problem is necessary to systematically and comprehensively approach the improvement of intellectual property legislation, especially regarding the definition of liability for violations in this area in the development and use of armaments and military equipment.

Key words: national security and defense, intellectual property, defense sphere, objects of intellectual property rights, armament and military equipment, military-technical cooperation